

Za svoje delo je prejel profesor Merhar več priznanj, med njimi tudi red dela z zlatim ven-
cem in nagrado Kidričevega sklada; Slavistično društvo ga je izvolilo za svojega častnega
člana, Slovenska akademija znanosti in umetnosti pa 1976. leta za dopisnega in pozneje
za rednega člana v razredu za filološke in literarne vede. Anton Slodnjak, ki je napisal
in skupaj z Josipom Vidmarjem podpisal utemeljitev, je ob tej priložnosti pravično določil
Merharjevo mesto in pomen v slovenski literarni vedi: je samosvoj učenec svojih aka-
demskih učiteljev Prijatelja in Kidriča, vendar je »njuno metodo previdno, toda odločno
obogatil z lastnimi literarnoteoretičnimi dognanji in sociološkimi pogledi«.

Dušan Moravec
Ljubljana

JUBILEJ AKADEMIKA FRANCETA BERNIKA

»Števila so soda in lihe skrivnosti«, se glasita pomenljiva stiha, ki svarita pred slepilom,
da bi bilo mogoče s podatkovno preglednostjo prikazati kako življenje. Pa vendar ostaja
ta nezanesljivi in nepopolni način edini, s katerim lahko vsaj opozorimo na pomembno
življenjsko obletnico, ki jo obhaja slovenski literarni zgodovinar France Bernik. Rojen je
bil 13. maja 1927 v Ljubljani; otroška leta je preživel tam, kjer je mesto prehajalo v ne-
pozidano, še vso zeleno pokrajino med Polhograjskim hribovjem in Šmarno goro. Pri tem
ne gre prezreti dejstva, da sta prav tod med drugo svetovno vojno okupatorja začrtala
mejo, ki je krvavo zasekala v slovensko ozemlje in onemogočila naraven stik s središčem
narodove prestolnice. V takšnih razmerah otroštvo ni bilo lahko, kaj šele šolanje v tujem
jeziku, ki je nasilno nadomestil materinščino. Kljub krvavi vihri, ki ni izbirala žrtev, in
novemu kolektivizmu, ki je bolj poudarjal nujnost materialne obnove razdejane domo-
vine, kot zbrano učenje, je France Bernik leta 1946 maturiral in se vpisal na slavistiko
ljubljske Univerze, kjer so še vedno predavala znamenita imena prve predavateljske
generacije, polagoma pa se je krepila naslednja, ki se ji je pridružil tudi profesor Anton
Slodnjak. Tako je leta 1951 postal mladi diplomiranec njegov asistent in to ostal do leta
1957. Tedaj so se zgrnili črni oblaki nad oba. Sita, ki jim strokovni vidiki niso bili mar,
so zaškrebli: profesor in asistent sta morala zapustiti fakulteto; tako se je povečalo šte-
vilo tistih, ki jim je bila po vojni iz nestrokovnih razlogov odvzeta pravica do univerzi-
tetnega dela. Po teh mračnjaških in – danes lahko mirno rečemo – nepravičnih dogodkih,
ki bi marsikoga popolnoma strli, se je France Bernik še bolj intenzivno obrnil k stroki in
pospešeno nadaljeval raziskovanje poezije Simona Jenka, ki ga je strnil v disertacijo in
leta 1960 doktoriral. Naslednje leto je postal urednik knjižnih izdaj pri Slovenski matici,
kjer je bil od leta 1964 do 1972 njen tajnik. Tedaj je pripomogel, da je začela ta založba
uvrščati v svoje programe tudi znanstvena dela, ki so se pogumno ukvarjala s sodobno
problematiko, kar je še povečalo njen ugled; omeniti je treba vsaj kolektivno obravnavo
slovenske literature med 1945 in 1965. Leta 1972 je bil France Bernik izvoljen za znan-
stvenega sodelavca v Inštitutu za slovensko literaturo in literarne vede, leta 1977 pa za
znanstvenega svetnika v istem inštitutu, le da danes sestavlja Znanstvenoraziskovalni
center SAZU. Medtem se je na Filozofski fakulteti habilitiral in dosegel naziv izrednega
profesorja za zgodovino slovenske književnosti, skupščina SAZU pa ga je leta 1983 iz-
volila za svojega dopisnega člana. Za svoje raziskovalno delo je prejel leta 1975 nagrado
Sklada Borisa Kidriča.

Njegova strokovna bibliografija je obsežna, zato lahko navedemo samo njegova najpo-
membnejša dela s poglobitvinih raziskovalnih področij. Prvo pripada literarni ustvarjal-
nosti Simona Jenka. Odločitev za novo osvetlitev Jenkove poezije je bila v tistem sozvoč-

ju s prizadevanji tedanje sodobne lirike, ki si je začela intenzivno iskati novih poti, in Jenko se je pokazal kot nepogrešljivi začetni člen te iskateljske verige, hkrati pa je Bernikova disertacija, ki je izšla pod naslovom *Lirika Simona Jenka* (1962) obogatila slovensko literarno vedo z vrsto novih dognanj, zlasti pa z interpretacijsko metodo, ki je pomagala preusmeriti literarnozgodovinske raziskave od zunajliterarnih pojavov k literarnemu besedilu. Za zbirko *Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev* je pripravil in komentiral Jenkovo *Zbrano delo I-II* (1964, 1965). Hkrati je izdal s študijo in opombami opremljeno izbrano delo zaslužnega urednika Frana Levca z naslovom *Eseji, študije in potopisi* (1965), nato pa še izredno skrbno komentirana *Pisma Frana Levca I-III* (1967, 1971, 1973), ki omogočajo avtentičen vpogled v nastajanje slovenskega realizma, predvsem pa v socialno, politično in literarno diferenciacijo na Slovenskem v drugi polovici 19. stoletja. Zaradi odličnega poznavanja tega obdobja je bil skoraj poklican, da je dokončal Ocvirkovo izdajo Kersnikovega *Zbranega dela*: za manjkajočo šesto knjigo je pripravil in komentiral *Pisma* (1984). Vrnil se je tudi k Jenku in napisal istoimensko monografijo za zbirko *Znameniti Slovenci* (1979).

Drugo obdobje, ki priteguje Bernikovo stalno raziskovalno pozornost, je »moderna«, v njej pa zlasti Ivan Cankar. Najprej je uredil in komentiral več knjig njegovega *Zbranega dela* (I, II, XII, XIII, XVII, XX, XXIII; 1967–1975), hkrati pa je intenzivno preučeval njegovo pripovedništvo, o čemer priča poleg mnogih revialno objavljenih študij in razprav knjiga *Cankarjeva zgodnja proza* (1976), najbolj pa monografija *Tipologija Cankarjeve proze* (1982). V njej je – v nasprotju z dosedanjimi, večinoma parcialno in ideološko enostransko cankarološko prakso – analiziral celoten idejni in zlasti oblikovalni razvoj in brez zavor osvetlil Cankarjeve idejne metamorfoze, ki so tako begale nekatere dosedanje raziskovalce. Pri izdaji Cankarjevih *Del I-VI* (1985) je sodeloval kot sourednik in pisec spremne besede.

Posebno področje pa je pripovedništvo z vojno tematiko. To je preučeval in vodil v sekciji za slovensko literarno zgodovino že omenjenega inštituta. Doslej je objavil več revialnih razprav, ki so posvečene Bevkovim, Vorančevim, Kosmačevim in Kocbekovim besedilom; načrtuje pa tudi knjižno izdajo. Neobjektivno bi bilo trditi, da obstajajo samo opisana raziskovalna področja, kajti Franceta Bernika so pritegnila tudi literarna besedila avtorjev iz drugih obdobji; večino teh razprav je zbral v knjigi *Problemi slovenske književnosti* (1980). Prav posebno mesto v njegovem opusu pa zavzema antologija *Trst v slovenski poeziji* (1984) z uvodnim esejem. Podoba bogate dejavnosti ne bi bila niti približno popolna, če ne bi vsaj omenili njegovega uredniškega dela. Kot sourednik skrbi za zbirko *Korespondence pomembnih Slovencev*, v kateri so prav zadnja leta izšli vznemirljivi in zanimivi avtorji, npr. Govekar, Čop in Trubar. Ta zbirka dopolnjuje drugo, ki ji je postal po smrti Antona Ocvirka glavni urednik (1981), v mislih imamo *Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev*, ki doživljajo pod njegovim vodstvom pomladitev sodelavcev in usmeritev k novim »klaskom«, na vrsto namreč prihajajo avtorji iz obdobja med obema vojnama. Potrebe po znanstvenokritičnih izdajah njihovih komaj dostopnih besedil postajajo vedno večje, saj vzporedno narašča potreba po ponovnem ovrednotenju njihovega opusa, ki ni bil redko podcenjevan zaradi enostranskih meril, ki so tuja njihovim poetikam. Že od leta 1967 pa je tudi član uredniškega odbora Slavistične revije. Nezanemarljivo je njegovo predavateljsko delo na strokovnih srečanjih domačih in tujih slavističnih društev ter zlasti na seminarju slovenskega jezika, literature in kulture, ki ga prireja ljubljanska Filozofska fakulteta. Svoje predavateljske sposobnosti je potrdil tudi kot gost – profesor na univerzi v Celovcu in v dubrovniškem centru za podiplomski študij.

Ob življenjskem jubileju želimo akademiku Francetu Berniku trdnega zdravja, da bi uresničil vse raziskovalne načrte, ki si jih je zastavil.

Marjan Dolgan

Znanstvenoraziskovalni center SAZU v Ljubljani